

ZAKŁAD BADAŃ NAUKOWYCH
POLSKIEGO TOWARZYSTWA SOCJOLOGICZNEGO

Mateusz Zych

Socjologiczny portret ofiary handlu ludźmi

Wtórna analiza danych zastanych.

lipiec 2005

Wstęp

Handel ludźmi jest często zjawiskiem niesłusznie utożsamianym ze zmuszaniem do prostytucji. Zgodnie z Konwencją ONZ przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej przestępstwo to obejmuje także sytuacje pracy przymusowej, handel porzuconymi dziećmi, handel organami ludzkimi. Skala tego procederu jak dotąd nie została poznana. Rozpiętość danych szacunkowych na ten temat jest bardzo duża – od 5 do 300 tysięcy w Europie Zachodniej i Środkowej oraz od 400 tysięcy do 7 milionów ofiar na całym świecie. Szacuje się, że roczne obroty wynikające z handlu ludźmi w skali świata wynoszą 7 mln USD. Uwagę zwraca także fakt, że dane pochodzące z organizacji pozarządowych wielokrotnie przewyższają dane organów ścigania. Oficjalne statystyki - oparte na ilości prawomocnych wyroków sądowych - obejmują jedynie znikomą część przypadków. W Polsce zgodnie z informacjami Komendy Głównej Policji w 2004 roku wykryto 44 przestępstwa handlu ludźmi, a wobec dalszych 21 zachodziło takie podejrzenie¹. Poza tymi przypadkami pozostają sprawy nie kończące się ukaraniem sprawców oraz najprawdopodobniej ogromna liczba przypadków, wobec których nigdy nie zostanie wszczęte jakiegokolwiek postępowanie. Zdarza się bowiem, że ofiary bojąc się o własne bezpieczeństwo nie szukają pomocy lub nawet nie są świadome tego, że zostały sprzedane.

Cała ta sytuacja wynika z wielu powodów. Kvinforum - szwedzka organizacja przeciwdziałająca handlowi ludźmi - wymienia trzy najważniejsze przyczyny: brak ścisłej i powszechnie stosowanej definicji handlu ludźmi, przestępczy i złożony charakter całego procederu oraz umniejszanie wagi zjawiska. Tak samo jak w przypadku innych złożonych i nie poznanych wystarczająco problemów społecznych przez długi okres nie funkcjonowała żadna spójna definicja handlu ludźmi, co dodatkowo utrudniało kategoryzację ofiar i w konsekwencji także zaburzało obraz przestępstwa. Dopiero „Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej” uściśliła to pojęcie. Stąd też wszelkie próby zmierzenia rozmiarów zjawiska są niezwykle utrudnione.

Mimo to można próbować określić pewne jego aspekty. Niezwykle istotne są tutaj informacje zbierane przez międzynarodową sieć organizacji pozarządowych La

¹ Na podstawie art. 253 § 1 Kodeksu Karnego.

Strada zajmujących się przeciwdziałaniem handlowi ludźmi, pomocą ofiarom i co bardzo ważne – pogłębianiem wiedzy i kształtowaniem dyskursu publicznego na temat tego problemu. Dzięki nim możliwe jest także dotarcie do ofiar, które bardzo często unikają kontaktu z instytucjami rządowymi. Obecnie sieć składa się z dziewięciu organizacji członkowskich, w tym również w Polsce.

Część 1. Metoda i cel badania.

1.1 Cel badania

Badanie zostało przeprowadzone w celu nakreślenia charakterystyki poszkodowanych osób zgłaszanych do Fundacji La Strada w Polsce. Wiedza ta, jak dotąd słabo rozwinięta, niezbędna jest w działalności prewencyjnej, szczególnie w szkoleniu osób związanych z zapobieganiem temu procederowi: policjantów, pedagogów, pracowników socjalnych i przedstawicieli innych organizacji pozarządowych. Pomocna jest także w skuteczniejszym docieraniu do ofiar.

W opisie socjologicznego profilu klientek La Strady uwzględniono następujący zestaw cech społeczno-demograficznych:

- wiek,
- stan cywilny,
- liczbę dzieci,
- wykształcenie,
- narodowość.

Zebrano również dane dotyczące rodzaju przestępstw, których ofiarami stały się podopieczne fundacji.

1.2. Metoda badania

W badaniu posłużono się analizą ilościową treści dokumentów z lat 1995-2004 znajdujących się w archiwum Fundacji La Strada dotyczących podopiecznych fundacji. W początkowym okresie działalności fundacji zbierane informacje są czasem niekompletne i nie zawierają wielu istotnych informacji dotyczących społecznej charakterystyki ofiar. Zdecydowano zatem poddać analizie ilościowej tylko te materiały, które zawierają dane istotne z punktu widzenia celu badania. Zbiór zebranych danych dotyczy 116 klientek La Strady. Z powyższych względów liczba przypadków podanych w tabeli nie jest w żaden sposób odzwierciedleniem dynamiki zmian w liczebności klientek. Okres, którego dotyczy analiza został podzielony na

dwuletnie przedziały. Poniższa tabela przedstawia rozkład liczebności wybranych do analizy przypadków w poszczególnych latach:

Okres	Lata	Liczba analizowanych przypadków ²	%
1	1995-1997	20	17,2
2	1998-1999	23	19,8
3	2000-2001	26	22,4
4	2002-2003	11	9,4
5	2004	36	31
RAZEM		116	100,00

Tab. 1. Rozkład analizowanych przypadków w poszczególnych latach

Dane dotyczące ostatnich 10 lat zostały wykorzystane do opisu cech społeczno-demograficznych ofiar przestępstwa handlu ludźmi. Natomiast przypadki z roku 2004, jako najlepiej udokumentowane, posłużą do charakterystyki konkretnych sytuacji, w jakiej znaleźli się klienci La Strady.

Część 2. Charakterystyka populacji

Osoby zgłaszane do Fundacji to niemalże wyłącznie kobiety. W całej analizowanej dokumentacji znalazło się przypadki tylko dwóch mężczyzn (co stanowi 1,7% populacji), dlatego też w dalszej części raportu mowa będzie o klientkach Fundacji³.

2.1 Wiek

Średnia wieku kobiet w momencie zgłoszenia do Fundacji wynosiła 23,5 lata. Najmłodsza klientka miała lat 13, najstarsza 48. Co piąta klientka La Strady jest nieletnia. W ciągu analizowanego okresu średnie wieku w poszczególnych latach nie odbiegały znacząco od średniej dla całej populacji i tylko w latach 2000-2001 wartość ta była największa i wyniosła 26 lat.

Poniżej przedstawiono rozkład populacji w pięcioletnich grupach wiekowych:

² Liczby analizowanych przypadków wynikają ze sposobu, w jaki Fundacja zbiera dane i nie jest w żaden sposób odzwierciedleniem dynamiki zmian w liczebności klientek.

³ Dane na temat mężczyzn zostały pominięte w analizach statystycznych. Opisano je w części 3.8.

Wiek	Liczebność	Procent
10-15	6	5,1%
16-20	36	31%
21-25	39	33,6%
26-30	12	10,3%
31-35	6	5,1%
36-40	4	3,4%
40+	6	5,1%
Brak danych	7	6 %
Razem	116	100,00%

Tab. 2 Rozkład pięcioletnich grup wiekowych w badanej grupie

Bez względu na analizowany przedział czasu 3 na 4 klientki Fundacji to kobiety w wieku do 26 lat.

2.2 Stan cywilny

Stan cywilny	Liczebność	Procent
wolny	66	56,8%
zamężna	33	28,4%
rozwidziona	2	1,7%
wdowa	1	0,8%
brak danych	14	12%
Razem	116	100,00%

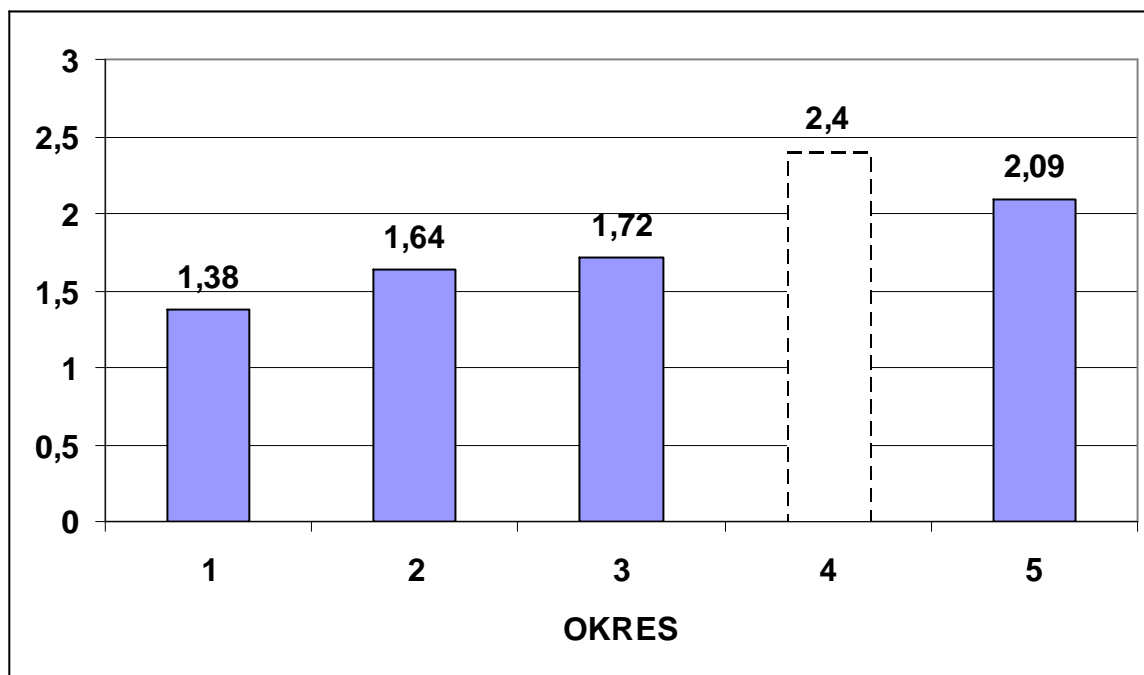
Tab. 3 Liczebności grup wyróżnionych ze względu na stan cywilny.

Większość klientek Fundacji to kobiety niezamężne, spośród których jednak 34,8% (23 kobiet) żyje w konkubinacie⁴. Drugą co do liczebności grupą są kobiety zamężne, wśród których z kolei trzy pozostają w trwałej separacji z mężem, a jedna w momencie zgłoszenia do Fundacji była w trakcie procesu rozwodowego.

⁴ Dla dalszych ośmiu kobiet (stanowiących 14,28% niezamężnych) zachodziło podejrzenie konkubinatu, co daje w sumie 51,8%.

W ciągu analizowanego okresu zaobserwować można wyraźny stopniowy wzrost przewagi kobiet niezamężnych nad kobietami kiedykolwiek zamężnymi⁵. W roku 2004 tendencja ta doprowadziła do ustalenia się proporcji na 2 do 1.

Poniższy wykres przedstawia dynamikę zmian w proporcji kobiet niezamężnych do kiedykolwiek zamężnych⁶:

Wykres 1. Proporcja kobiet niezamężnych do kiedykolwiek zamężnych w poszczególnych okresach.

Wysoka wartość w okresie czwartym (2002-2003) wynika z małej liczebności grupy (11 osób) oraz stosunkowo dużej liczby braków danych, co powoduje nadreprezentację kobiet w stanie wolnym.

2.3 Liczba dzieci

Większość grupy klientek Fundacji stanowią kobiety bezdzietne (52,1%). 17,1% to kobiety z jednym dzieckiem; z dwoma 11,1%; z trzema 1,7% oraz z czwórką dzieci 0,8%.

W przeciwieństwie do zmian w stanie cywilnym badanej grupy, w tym przypadku zaobserwować można niezmienną przewagę kobiet nie posiadających dzieci.

⁵ Do grupy kiedykolwiek zamężnych zalicza się kobiety zamężne, wdowy i rozwiedzione.

⁶ Wartości zostały zestandaryzowane ze względu na liczebność grupy pomniejszoną o liczbę braków danych na temat stanu cywilnego.

Liczba dzieci	Liczebność	Procent
0	61	52,1%
1	20	17,1%
2	13	11,1%
3	2	1,7%
4	1	0,8%
braki danych	19	16,4%
Razem	116	100,00%

Tab. 4. Liczebności grup wyróżnionych ze względu na ilość posiadanych dzieci

2.4 Wykształcenie⁷

W całej grupie badanych dominują liczebnie kobiety z wykształceniem średnim i niepełnym średnim – 33,5%. Następną co do wielkości grupę tworzą kobiety z niepełnym i ukończonym zasadniczym zawodowym – 21,4% oraz niewiele mniej liczne kobiety z wykształceniem do ukończonego podstawowego włącznie – 18%.

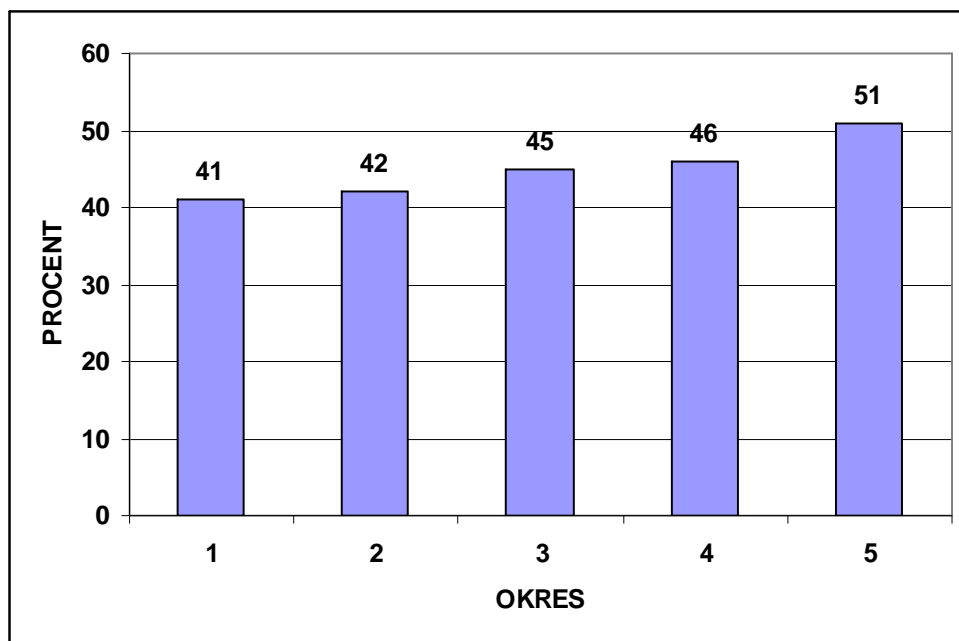
Poziom wykształcenia	Liczebność	Procent
Szkoła specjalna	2	1,7%
Brak ⁸	5	4,3%
Niepełne podstawowe	4	3,4%
Podstawowe	17	14,6%
Niepełne zawodowe	16	13,7%
Zawodowe	9	7,7%
Niepełne średnie	15	12,9%
Średnie	24	20,6%
Niepełne wyższe	10	8,6%
Wyższe	4	3,4%
Brak danych	10	8,6%
Razem	116	100,00%

Tab.5. Liczebności grup wyróżnionych ze względu na wykształcenie

⁷ W badaniu użyto podziału zgodnego z systemem edukacji przed reformą tj. bez poziomu gimnazjum. Wynika to z rozłożenia roczników w populacji oraz składu narodowościowego grupy.

⁸ Dotyczy wyłącznie cudzoziemek

Analizując zmiany w poziomie wykształcenia kobiet zgłaszanych do Fundacji zauważyć można trzy tendencje. Po pierwsze, wzrasta ogólny poziom wykształcenia mierzony odsetkiem kobiet rozpoczynających naukę na poziomie ponadpodstawowym (z wyłączeniem tych kobiet, które rozpoczynają kształcenie zawodowe). Tendencje tą obrazuje poniższy wykres:

Wykres 2. Procent kobiet rozpoczynających naukę na poziomie ponadpodstawowym – liceum ogólnokształcącego

Po drugie, analiza wariancji wykazała, że grupa klientek staje się bardziej jednolita, jeżeli chodzi o wykształcenie. Sukcesywnie w każdym okresie minimalny i maksymalny poziom wykształcenia zbliża się do średniej dla całej grupy, to jest wykształcenia ogólnokształcącego ukończonego i niepełnego średniego.

Trzecim zjawiskiem jest pojawienie się kobiet z wykształceniem wyższym lub niepełnym wyższym, począwszy od roku 2002. W grupie tej pojawiła się jedna kobieta pochodząca z Rumunii natomiast pozostałe były Polkami.

2.5 Narodowość

W grupie klientek Fundacji zdecydowanie dominują Polki stanowiąc 74,1% analizowanej grupy. Pozostałe narodowości to:

- Mołdawianki 8,6%
- Bułgarki 6,9%
- Ukrainki 6%

- Białorusinki 1,7%
- Rumunki 1,7%

Podopieczną Fundacji była także jedna obywatelka Iraku.

Analizy zmian w składzie narodowościowym klientek La Strady w całym analizowanym okresie wykazuje bardzo niewielkie wahania w latach 1997-2002 oraz niewielki wzrost udziału Ukrainek i Białorusinek od roku 2003.

Część 3. Charakterystyka przestępstw dokonanych na ofiarach handlu ludźmi.

Stosunkowo wyczerpujące dane na ten temat przynoszą jedynie dokumenty z 2004 roku. Dotyczą one 36 przypadków.

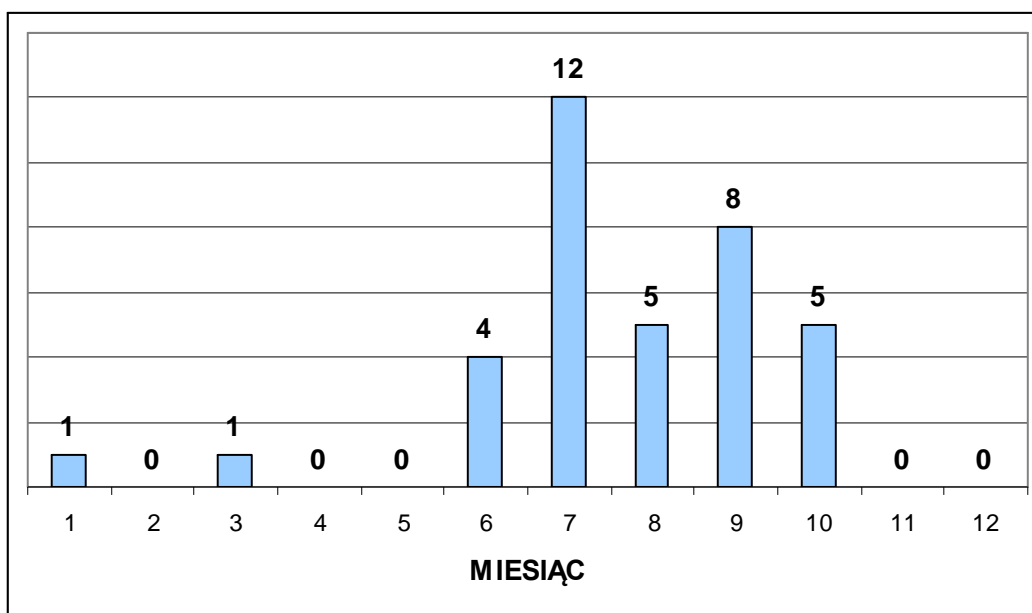
W celu dokonania przestępstwa handlu ludźmi sprawcy posługują się innymi przestępczymi metodami by zastraszyć ofiarę, zmusić ją do uległości i całkowitego podporządkowania. Lista przestępstw, których dokonują sprawcy wobec swoich ofiar jest długa i z reguły w jednej sprawie zarzutów wobec sprawcy jest co najmniej kilka. Wśród nich znajdują się: ograniczenie wolności, znęcanie się fizyczne i psychiczne prowadzące do utraty zdrowia i zagrożenia życia, gwałt, alkoholizowanie i narkotyzowanie ofiar. Celem nie zawsze jest zmuszenie do prostytucji. Odrębną kategorią spraw jest zmuszanie do niewolniczej pracy, do żebractwa lub handel ludzkimi narządami. Misją La Strady jest udzielanie pomocy kobietom – ofiarom handlu ludźmi i przeciwdziałanie temu przestępczemu procederowi. Profil organizacji decyduje o tym, że największą grupę wśród jej klientek stanowią kobiety zmuszane do pracy w sex - biznesie. Warto podkreślić, że z prawnego punktu widzenia zgoda ofiary na wykorzystanie nie ma znaczenia, jeśli sprawca posłużył się zastosowaniem gróźb lub użyciem siły, wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzeniem, oszustwem, wprowadzeniem w błąd, nadużyciem władzy lub wykorzystaniem słabości, wręczeniem lub przyjęciem płatności lub innych korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania (art. 3 Protokołu Uzupełniającego do Konwencji ONZ)

Rodzaj przestępstwa, jakiego ofiarą padła klientka Fundacji	Liczebność ⁹	Procent
Zmuszanie do prostytucji	17	30,90%
Handel ludźmi ogólnie ¹⁰	10	18,10%
Ograniczenie wolności	8	14,50%
Znęcanie psychiczne lub fizyczne	7	12,70%
Gwałt	7	12,70%
Zmuszanie do żebrania	6	10,90%
Razem	55	100,00%

Tab. 6. Liczebności grup wyróżnionych ze względu na rodzaj przestępstwa.

Nie sumuje się do 100% ponieważ klientki Fundacji były ofiarami więcej niż jednego przestępstwa.

3.1 Generalnie przestępstwo handlu ludźmi ma zdecydowane "sezonowy" charakter i nasila się w miesiącach letnich. Ma to niewątpliwie związek ze zwiększoną liczbą osób poszukujących pracy okresowej w czasie lata. Znajduje to odbicie w statystykach fundacji; każdego roku zdecydowana większość - 80% - zgłoszeń do Fundacji występowała w czerwcu, lipcu, sierpniu i wrześniu.

Wykres 3. Liczby zgłoszeń w kolejnych miesiącach.

⁹ Wartości nie sumują się do 36 ponieważ klientki Fundacji mogły być ofiarami więcej niż jednego przestępstwa.

¹⁰ Kategoria ta zawiera przypadki w których nie ustalono celu handlu ludźmi.

Niewiele ponad ¼ klientek fundacji została do niej zgłoszona przez policję, Równie często zgłoszenia dokonała organizacja pozarządowa, w tym w 4 przypadkach organizacja przeciwdziałająca handlowi ludźmi (Payoke, Lafoe, Kvinnforum lub FIZ), a następnie rodzina klientki.

Zgłoszenia do Fundacji przez:	Liczebność	Procent
Policja	10	27,70%
Organizacja przeciwdziałająca handlowi kobietami	4	11,10%
Inna organizacja świadcząca pomoc	6	16,60%
Ambasada lub konsul RP	3	8,30%
Ambasada lub konsul innego państwa	3	8,30%
Rodzina	6	16,60%
Osobiście	2	5,50%
Inna osoba	2	5,50%
Razem	36	100,00%

Tab. 7. Liczebności grup wyróżnionych ze względu na instytucje zgłaszającą do Fundacji

3.2 Najprawdopodobniej 10 przypadków handlu ludźmi wskazanych w tabelce 6 jest zaniżona, ponieważ informacje na ten temat pochodzą od samych klientek Fundacji, które bardzo często nie są świadome, że zostały sprzedane, lub jedynie przypuszczają, że tak się stało. Na podstawie analizy dokumentów można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że handel ludźmi miał miejsce jeszcze w siedmiu dalszych przypadkach i dorównuje liczbie kobiet zmuszanych do prostytucji. Nie posiadamy jednak szczegółowych informacji na temat dalszych losów tych siedmiu ofiar, które pozwoliłyby uściślić, w jaki sposób zostały wykorzystane.

Najbardziej wiarygodne dane dotyczą zmuszania do żebrania oraz ograniczenia wolności. W przypadku znęcania, gwałtu i zmuszania do prostytucji dane należy traktować jako przybliżone, co wynika z faktu, że klientki nie zawsze przyznają się do bycia ofiarą tego typu przestępstwa.

Kobiety, które były ofiarami handlu ludźmi, co do których ustalono ich dalsze losy, w większości przypadków – w 8 na 10 - zostały sprzedane i następnie zmuszone do prostytucji poprzez ograniczenie wolności lub zastraszenie (znęcanie psychiczne lub fizyczne). W dwóch przypadkach sprzedane kobiety (matka i córka) zostały zmuszone do żebrania. Najczęstszymi ofiarami są Polki w wieku od 19 do 24 lat, bezdzietne i niezamężne z wykształceniem średnim.

W analizowanych dokumentach niewiele jest informacji na temat sprawców przestępstwa handlu ludźmi. Poniżej przedstawione są informacje na temat relacji pomiędzy ofiarą a sprawcą. Najczęściej jest nim osoba nieznana ofierze.

Charakter relacji ze sprawcą	Liczba przypadków
1.Osoba nieznana ofierze	5
2.Osoba oszukująca ofiarę, względem charakteru proponowanej pracy, w tym	3
3.osoba znana ofierze	2
4.Ówczesny pracodawca ofiary	2
RAZEM (1+2+4)	10

Tab. 7 Sprawcy przestępstwa handlu ludźmi

3.3 Zmuszanie do prostytucji jest najczęstszym przestępstwem, dokonywanym wobec klientek Fundacji – miało ono miejsce w 17 na 36 przypadkach. Najczęściej, tak samo jak w przypadku handlu ludźmi, ofiarą padają Polki w wieku od 19 do 24 lat, niezamężne i bezdzietne z wykształceniem średnim.

Ten rodzaj przestępstwa jest także najczęstszy wśród obywaterek innych krajów. Dotyczy to 7 spośród 14 kobiet – trzech Ukrainek, trzech Mołdawianek i jednej Bułgarki. Wszystkie z nich były również ofiarami handlu ludźmi.

Cztery klientki będące ofiarami tego przestępstwa wróciło do prostytucji z własnej woli tłumacząc się koniecznością spłacenia długu sutenerowi. Dwie zostały do tego zmuszone groźbami ze strony nieznanym im osób.

3.4 W pięciu przypadkach ofiarami zmuszania do żebrania padły obywatelki Mołdawii a w jednym przypadku Ukrainy. Sprawcami są najczęściej rodziny ofiar (3 przypadki), następnie osoba nieznana ofierze (2 przypadki, w których ofiary zostały uprzednio sprzedane) oraz nielegalnie zatrudniający ofiarę pracodawca (1 przypadek).

Ofiarami padają najczęściej kobiety zamężne, z wykształceniem podstawowym i posiadające dzieci, wyłącznie obywatelki innych państw.

3.5 W przypadku ograniczenia wolności w 5 na 8 przypadków następowało domniemanie późniejszego handlu ludźmi. Taki wniosek można wysnuć na podstawie listów od rodzin ofiar. W archiwum brak jest danych dotyczących celu

przetrzymania; mogło chodzić zarówno o żebractwo jak i prostytucję. Sprawcami były wyłącznie osoby oferujące ofierze pracę. W pozostałych trzech przypadkach sprawcą był ktoś z rodziny ofiary – dwukrotnie mąż, oraz w jednym przypadku inna spokrewniona z ofiarą osoba¹¹.

Najczęściej ofiarami ograniczenia wolności padały Polki w wieku 24 lat, zamężne, bezdzietne, z wykształceniem niepełnym średnim.

3.6 Ofiary gwałtów zgłaszane do Fundacji to w większości Polki w wieku 23 lub 24 lata, niezamężne, bezdzietne z wykształceniem podstawowym. Dwukrotnie ofiarami gwałtów było obywatelki Bułgarii i Mołdawii. Brak informacji na temat sprawców, w tym narodowości sprawców.

3.7 Znęcanie fizyczne lub psychiczne dotyczy niemalże wyłącznie młodszej grupy klientek Fundacji – kobiet w wieku od 15 do 22 lat (6 na 7 przypadków). Jedyne przypadki kobiety starszej dotyczy czterdziestoosmioletniej podopiecznej maltretowanej przez swojego męża.

Sprawcami przestępstwa były wyłącznie członkowie rodziny ofiary – w dwóch przypadkach mąż, w pozostałych czterech była to inna osoba z rodziny¹².

3.8 Osoby zgłaszane do Fundacji to nie tylko kobiety. W analizowanej dokumentacji znalazły się dwa przypadki, z których jeden dotyczy prostytuującego się dwudziestotrzyletniego mężczyzny. Został on zgłoszony do Fundacji przez swojego klienta, ponieważ przypuszczano, że ma zostać sprzedany do agencji towarzyskiej w Niemczech.

Drugi przypadek dotyczył porzuconego na terenie Polski przez matkę siedmioletniego chłopca. Oboje – matka i dziecko – byli narodowości ukraińskiej. Chłopiec trafił do polskiego Domu Dziecka, a następnie pod opieką pracownicy La Strady wrócił do babci na Ukrainie. Istnieje domniemanie wykorzystania go do żebractwa.

¹¹ Nie możliwe jest określenie stopnia pokrewieństwa z ofiarą, co wynika ze sposobu, w jaki kategoryzowane są przez Fundację sprawcy tego rodzaju przestępstw – poza małżonkiem pozostałe osoby spokrewnione z ofiarą określane są jako „rodzina”.

¹² patrz. przypis 7

Część 4. Podsumowanie.

Otwarta pozostaje kwestia reprezentatywności wszelkich badań dotyczących handlu ludźmi; nie znamy wielkości populacji ofiar zarówno w skali globalnej, jak i w skali Polski. Nie ma możliwości dotarcia do większości ofiar. Przypadki, które dokumentuje się w organizacjach pozarządowych stanowią wierzchołek góry lodowej; nie znamy ani jej wielkości, ani kształtu, ani struktury. Jedno jest pewne; najczęściej ofiarami handlu ludźmi stają się kobiety i dzieci.

Wnioski wynikające z analizy dokumentacji La Strady obarczone są tą samą wątpliwością. Nie wiadomo, w jakim stopniu jest uprawniona generalizacja zebranych informacji. W pełni uzasadnione jest wnioskowanie nt. profilu ofiary, która w ostatniej dekadzie korzystała z pomocy La Strady. Nie wiadomo, w jakim stopniu profil klientki La Strady jest reprezentatywny dla wszystkich ofiar handlu ludźmi w Polsce.

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej analizy najbardziej prawdopodobną ofiarą handlu ludźmi na terenie Polski jest:

- kobieta
- w wieku ok. 24 lat
- niezamężna
- bezdzietna
- z wykształceniem średnim
- narodowości polskiej

Niżej zamieszczona tabela przedstawia statystyki Prokuratury Krajowej dotyczące przestępstwa handlu ludźmi:

Rok	Liczba zakończonych postępowań	Liczba spraw zakończonych wniesieniem aktu oskarżenia	Liczba spraw zakończonych umorzeniem		Liczba osób oskarżonych	Liczba osób pokrzywdzonych
			wobec niewykrycia sprawcy	wobec nie zaistnienia przestępstw		
2000	43	38	1	4	119	172
2001	49	35	6	8	71	93
2002	19	11	4	4	40	167
2003	45	30	4	11	134	261
RAZEM	156	114	15	27	364	693

Zgodnie z nimi w latach 2000 – 2003 ofiarami tego przestępstwa w Polsce padły 693 osoby. W żadnym wypadku nie można jednak tej liczby traktować jako wskaźnika

skali problemu jakim jest handel ludźmi. Dzięki niej wiadomo jednak, jaka jest minimalna liczba ofiar. Poza nimi pozostają bowiem – jak wskazuje Fundacja La Strada – osoby, które z różnych przyczyn nie ujawniają faktu bycia ofiarami handlu ludźmi; osoby, które pogodziły się ze swoją sytuacją; osoby, które deportowano bez uprzedniego złożenia przez nie zeznań oraz osoby, które straciły życie. Jak się przypuszcza mogą one stanowić zdecydowaną większość ofiar. Skala zjawiska jest zatem niemalże niemożliwa do oceny.

Nadmienić należy także, że wszelkie szacunkowe liczby mogą być są z jednej strony zaniżane przez organy ścigania, a z drugiej być może istnieje tendencja do przeszacowania zjawiska przez organizacje pozarządowe. Służby różnego typu zaniżając liczby odwracają uwagę od problemu, z którym sobie nie radzą. Handel ludźmi jest bowiem ponoć najbardziej dochodowym przestępstwem zaraz po handlu bronią i narkotykami, co powoduje że zajmują się nim wyspecjalizowane grupy, których wykrycie jest bardzo trudne. Przeciwnie natomiast organizacje pozarządowe, które mają styczność z tym problemem, mogą skłonność do zawyżania liczb ofiar, aby zwrócić uwagę na to zjawisko, ponieważ idą za tym dotacje na przeciwdziałanie i prewencję. Nazywa się to niekiedy „kłamstwem w dobrej wierze”¹³. Takie tendencje dotyczące niedoszacowania lub przeszacowywania różnych patologicznych zjawisk społecznych obserwuje się w odniesieniu na przykład do biedy czy bezdomności.

¹³ A. Przymeński, „Bezdomność jako kwestia społeczna w Polsce współczesnej”, WAE Poznań 2001, s. 29